

Kronika

Dejanja, nazornega, tvornega, dramatičnega dejanja je v povesti malo; vse je zgolj medlo, nespretno, po nekem staromodnem vzorcu prikrojeno pripovedovanje, ki pogosto utruja in dolgočasi. — Jezik je ubog, časnikarski, brez živahnega in poetičnega poleta tudi tam, kjer bi bilo po situaciji to pričakovati.

Ivan Zorec.

KRONIKA

Macharjeva šestdesetletnica. Ko je v 80. letih na Češkem nastopil Masaryk z realizmom v vedi in politiki, sta se mu pridružila žurnalist Herben in literat Machar, ki je 29. februarja t. l. praznoval šestdesetletnico svojega rojstva. Machar je bojna natura, ki je šel v podrobnostih predaleč, a v celoti je zadel prav. Podiral je malike, ko je pobijal kraljestvo teme in krivice: človek iskrenosti in resničnosti, krepke individualnosti in čuteče socijalnosti. Slovence so seznanjali z Macharjem zlasti dr. Ant. Dermota, ki je prevedel «Magdaleno» (1903.) in manjše spise v starih «Naših Zapiskih», dalje V. M. Zalar, ki je prevedel «Rim» (1911.), nekaj pesmi v obnovljenih «Naših Zapiskih» in zbornik «Strup iz Judeje» ter dr. J. Glonar, ki je poslovenil izbor življenjepisnih črtic «Konfesije literata». — Macharjev pomen ni samo literaren, ampak tudi političen. Zgodovina Masarykovega realizma v boju s «staročeštvom» in «mladočeštvom» je ozko združena z njegovim imenom. Ni nastopal na govorniškem odru, ampak s peresom, v Herbenovem «Času», a to z neizprosno odkritostjo in žgočim sarkazmom. V slovenskem javnem življenju mu nalikujeta Fr. Levstik in Ivan Cankar. V svetovni vojni si je pridobil Machar velike zasluge za svobodo svojega naroda. Češkim čestitkam se ob njegovi šestdesetletnici pridružujejo tudi naše.

Dr. L.

Antonín Sova, tip pesnika. J. S. Machar in Antonín Sova sta poleg Březine glavna predstavljatelja češke literarne generacije devetdesetih let. Vsak posebej izmed te trojice pomenja zase močno individualnost in izrazito pesniško smer, dočim so vsi trije skupno vplivali tudi na razvoj češke kulture na prelomu XIX. in XX. stoletja. Dočim obstoja Macharjev pomen bolj v tem splošnem kulturnem momentu, tiči vpliv Sove in Březine predvsem v pesništvu.

Najstarejši med obema, Antonín Sova (rojen 26. februarja 1864.), pomenja neke vrste sintezo ostalih dveh: intelektualnega Macharja in himničnega Březine. Od obeh pa se razlikuje po bogastvu svojega čuvstva in senzualni čutiljivosti. A dočim je Březina v svojem pesniškem delu ustvaril cel sistem svojega mističnega nazora, sta Machar in Sova ostala zvesta zemlji in sodobnosti. In v tem oziru sta si Machar in Sova bolj sorodna pojava. Oba sta premislila in preživela vse krize svoje krčevite in kaotične dobe, toda Sova je bil v nasprotju z racionalističnim Macharjem predvsem človek čuvstva, ki je s tega stališča umeval in umetniški potenciral vsakdanjo resnico. Komaj je ostavil realizem svojih pesniških prvencev, je reduciral realnost na en sam znak, simbol svojih vizij, sanj in slutenj. In tako je postal poleg Březine prvi stvaritelj češkega simbolizma.

Sova je v svojem jedru vseskozi lirik impresijonističnega značaja. Vse njegovo pesniško delo, ki je v idejnem oziru precej kaotično, je ena sama lirična pesem intimne glasbe, prekrasnih metafor in tipičnih simbolov. Ta impresijonistični lirik je tekom svojega pesniškega in umetniškega razvoja došel od subjektivne boleznih kolektivni ljubezni in tako se je našel na povsem drugem polu nego uporni Machar, ki je s svojim geslom «v žolču je moč» izhajal

Kronika

iz principa mržnje in sovraštva. In tako se je Sova v nasprotju z revolucionarnim Macharjem razvil v pacifističnega entuzijasta, bližjega Březinovemu pojmu «kozmičnega bratstva».

Oba pesnika, Machar in Sova, sta s svojim plodonosnim delom izvršila velik naroden in socijalen čin. Oba sta pristna svobodoumna napredna človeka in izrazita kulturna delavca; dočim obstoja Macharjeva naprednost v splošno-kulturni delavnosti in je bolj intelektualnega značaja, tiči pomen Sove v prvi vrsti v poeziji in v umetniškem razmahu. Dočim so drugi živeli, iskali, se borili in trpeli — je Sova pesnil. Vse, kar je živel, trpel, kar je hotel, vse se mu je izpreminjalo v stihe, v godbo besed, v pesniško vsebino, v literarno delo. Poezija zanj ni pomenjala zgolj umetniškega doživljanja, temveč mu je postala usodna dolžnost.¹

Dr. V. Burian.

«*La nuova letteratura slovena*» je naslov članka, ki ga je na uvodnem mestu prinesla letošnja «*L'Europa orientale*» v svojem prvem zvezku (str. 1. do 18.) iz peresa I. Grafenauerja. Kritična sodba o takih preglednih člankih, v katerih omejuje pisca predpisani, navadno ozki obseg in mučna zavest, kako bi prišel v pravi kontakt z občinstvom, ki ga ne pozna, je težavna in nehvaležna stvar. V tem slučaju je še težavnejša in skoro nemogoča, ker je na prvi pogled očitno, da prevajavec (Arturo Cronia?) svoji nalogi ni bil kos. Tako je človek večkrat v zadregi, ali naj kako frapantno trditev postavi na rovaš avtorju ali prevajajcu. Take trditve so n. pr., da je Trdina «*ricvocato di costumi popolari*» (str. 1.), da je Meško župnik na Koroškem (3), da kaže Cankar v «*Podobah iz sanj*» «*la sua nostalgia verso la pace e la riconciliazione dei popoli*» (6), «*i canti popolari sloveni nuovamento messi in luce da Zupančič agivano sulla letteratura*» (15) in še marsikaj. V vrsti Cankarjevih del nahajamo naštetu tudi sledeča: «*Il racconto di ospedale*», la «*Casa di Santa Maria del soccorso*» (1904), la novella del «*Mondo pedagogico*», «*Martino Kacur*» (1906) e numerose altre, Zupančičev naslov «*V zarje Vidove*» je preveden «*All' alba del giorno di S. Valentino*» (10), «*Mlada pota*» «*Gli anni di gioventù*» (11), Milčinskega nedolžni «*Muhoborci*» pa so v prevodu postali naravnost «*Funghi velenosi*» (15). (Pravilno bi bilo «*La borghesia di Cuneo*».)

Povrh še zdi, da je članek dolgo nekje ležal in da je potem urednik ali prevajavec čutil potrebo, da ga primerno dopolni. Samo tako so n. pr. umljive trditve, da je Stritar «*morto in questi giorni*» (13) in da Tavčar, čigar «*Visoška kronika*» ni omenjena, «*vive a Lubiana*» (13). Številne tiskovne napake v letnicah in imenih so neprijeten dokaz, da je članek šel v svet skozi roke, ki so z njim ravnale brez pravega znanja in neizmerno malomarno. Ali bi vsaj koliko pazljiv urednik mogel pustiti 1900 kot letnico Cankarjeve smrti (4), ko bi vendar lahko videl, da se pretežna večina Cankarjevih spisov citira z višjo letnico, ali mirno pustiti v svet trditev, da je Finžgar rojen leta 1781. (14), Golar pa leta 1979. (16)?

V splošnem je Grafenauerjev pogled na novejšo slovensko književnost in nje ocena znana in tradicionalna. Presenetljiva novost bi bila mogoče edino v tem, da niti z besedico ni omenil Iga Grudna, ki je vendar do leta 1922. — preko te letnice spis ne sega — izdal troje knjig, ki so menda vendarle toliko značilne, da bi jim bil Grafenauer lahko privoščil vsaj toliko besed, kolikor jih je n. pr. (16) neznatnemu in neznanemu piscu, ki ga sam označuje kot Sardenkovega (!) epigona (!!)

— Na koncu članka je uredništvo pod črto dodalo še nekaj bibliografije «*sulla recente letteratura slovena*»; v nji se navaja poleg spisov Grafen-

¹ Podrobnejšo študijo o tem velikem pesniku, ki je med Slovenci le malo znan, bo priobčil «*Ljubljanski Zvon*» najbrž še v letošnjem letniku. Uredništvo.